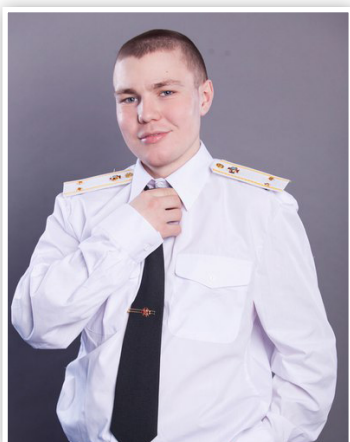

6. ПОШУКИ ОБДАРОВАНОСТІ

Віктор Олександрович Чорний,
офіцер (психолог)
Батальйону оперативного призначення,
м. Запоріжжя, Україна

УДК 37.0(480)

СИСТЕМА СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ФІНЛЯНДІЇ

В статті описана система освіти Фінляндії, як однієї з найкращих і якісних у світі. Представлена структура освіти, її досягнення і шляхи удосконалення.

Ключевые слова: система освіти Фінляндії, шкільна програма, модель навчання

The article describes the education system in Finland, one of the most benign and high quality in the world. Submitted by education structure, its progress and improvement path.

Key words: education system in Finland, curriculum, learning model

Систему освіти у Фінляндії вважають однією з кращих серед європейських країн. Вона відома в усьому світі якістю навчання. Згідно з дослідженнями PISA, Фінляндія може похвалитися найвищим рівнем грамотності учнів, серед усіх країн членів Організації економічного співробітництва і розвитку. Найцікавіше те, що освіта у Фінляндії абсолютно безкоштовна, незалежно від фінансового стану, віку чи місця проживання.

Кожний громадянин має реальну можливість почати навчання у будь-якому віці. Фінські діти розпочинають навчання в 7 років і закінчують у 16. Цікаво, що у Фінляндії відсутня система постійного контролю виконання завдань. Натомість періодично здійснюється тестування, що виявляє рівень знань в учнів. Вони мають можливість самостійно вибирати список навчальних предметів, що їх цікавлять. До того ж, відсутня система випускних іспитів. Після закінчення 9-річного навчання діти отримують свідоцтво, середній бал якого дає право вступати до професійних навчальних закладів для отримання робочої професії. Якщо це учня не влаштовує, то він має право навчатися десятий рік у школі з метою підвищення середнього балу та визначення з майбутньою професією. Під час навчання у школі дітям безкоштовно надають підручники, письмове приладдя, медичне обслуговування, харчування, транспорт.

Сьогодні у Фінляндії діти навчаються у закладах на трьох ступенях:

початкова ланка – 1–3 класи;

середня – 4–6 класи, що утворюють молодшу ступінь і 7–9, які утворюють старшу ступінь;
старша ланка – 10–11 класи.

На останньому ступені навчаються не всі діти шкільного віку. Більшості учням доводиться навчатися у декількох навчальних закладах. Загальноосвітніх навчальних закладів різних ступенів у Фінляндії більше 2,5 тисяч. У них навчається більше 520 тис. дітей. Також функціонують гімназії, в яких навчаються діти лише у старших класах – їх менше 400, де навчається більше 100 тис. учнів. Зі зменшенням демографії кількість навчальних закладів зменшується з кожним роком, а тому навчальні заклади закривають (більшість у сільській місцевості, де кількість не досягає 50 учнів).

Фінські учні навчаються за п'ятиденним розписом. Кількість навчальних занять може бути різною, але не більше семи. У молодших класах навчальне навантаження може досягати 20, середніх – 30, старших – 35 навчальних занять. Навчальне заняття триває 45 хв, перерви між ними 15 хв, а обідня перерва становить 30 хв. У старших класах практикують спарені навчальні заняття (75 хв), а іноді й півторагодинні, як в університетах. Учні старшого ступеня вільно можуть обирати розпис навчання. Він є конструктором, що містить шеститижневий курс.

У молодших класах навчання здійснюється без оцінювання. Для учнів старших класів проводять лише підсумкове оцінювання. Керівник відділу статистики та міжнародних зв'язків Х. Волмарі коментує

це так: «...сьогодні мало професій, де ви можете бути одинаком, майже в усіх сферах існує потреба з командної професійної діяльності».

За час навчання учні складають один іспит після закінчення старшого ступеня (на атестат зрілості). Набрані бали є заліковими для вступу до університету, поряд з результатами вступної кампанії.

Класні кімнати виглядають тривіально, однак навчання здійснюється по-іншому. Наприклад, навчальне заняття ведуть троє дорослих: учитель математики, вчитель-вихователь та студент-практикант.

У фінів всіх дітей вважають обдарованими. Вони незалежно від здібностей та особливостей розвитку навчаються всі разом. Учитель-вихователь надає допомогу тим учням, які цього потребують (наприклад, не можуть зосередитися, відстали тощо). Учнім дозволено перешіптватися з сусідами, однак не можна цим зловживати. Також заборонено користуватися смартфонами.

Наприклад, у 7 класі на уроці математики учитель розповідає що таке відсотки. Разом з учнями розв'язує задачу, потім несподівано задає логічну задачку: «На безлюдному острові знайдено тіло з огризком олівця у руці. Звідки він там узявся?» *Правильна відповідь:* цей невдаха летів з товаришами на повітряній кулі. Куля почала падати і, коли всі мішки з піском було

викинуто, мандрівникам необхідно було тягнути жероб. Стрибнув той, кому дістався короткий олівець. Учитель для розв'язку цієї логічної задачі дає учням 5–10 хв, протягом яких дає відповідь «так» або «ні» на надані учнями версії, поки вони не знайдуть та не будуть готові дати вірну відповідь.

Після 9 класу незначна кількість дітей (50 %) залишається навчатися ще на 2–3 роки, 40 % йдуть навчатися до професійно-технічних училищ. Один із престижних професійно-технічних училищ є – Helsinki Vocational College. Цей коледж займається підготовкою спеціалістів будівельних професій. Стажування учні проходять у Великій Британії. Після закінчення коледжу вони можуть вступати до політехнічного університету, де навчання продовжується до 5-ти років. Випускникам надають ступінь магістра. Але, що є дивно, за отриманою робочою професією вони можуть отримувати 2–3 тис. євро.

У Фінляндії освіта не має загальної програми та єдиного підручника, відсутні будь-які перевірки, а також не існує рейтингу навчальних закладів (освітяни відмовилися від них на початку 1990-х років). Учні можуть звертатися до вчителів лише на ім'я, однак це не знижує якості знань учнів. Система середньої освіти у Фінляндії багато років займає перше місце у міжнародних рейтингах.

Система освіти Фінляндії має таку структуру (рис. 1).

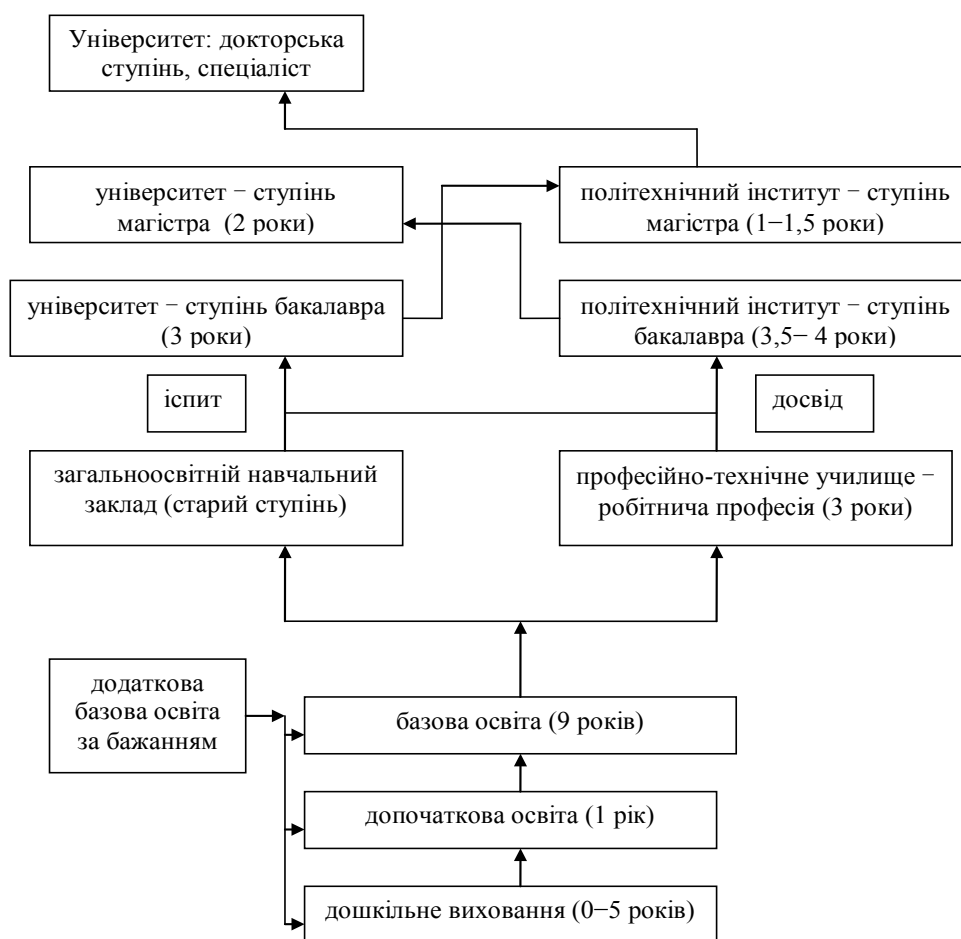

Рис. 1. Структура освіти Фінляндії

Головним інструментом виявлення якості знань середньої освіти в країнах світу є дослідження PISA (Programme for International Student Assessment), яке раз на три роки здійснює Організація економічної співпраці та розвитку (ОЕСР). Оцінюють три навчальні дисципліни: математика, природознавство та читання. У дослідженнях беруть участь 500 тис. 15-річних учнів з 65 країн. За цієї системи прийнято орієнтуватися світовому співтовариству. Свої перші результати PISA опублікувала у 2001 р., де фіни зайняли перше місце й з того часу завжди були першими.

Створення сьогodнішньої системи освіти у Фінляндії почалося у 1960-х рр. та закінчилося всередині 80-х років. Головною особливістю освітньої системи є рівний доступ до безкоштовної середньої освіти. Якість освіти не залежить від типів навчальних закладів та їх розташування (місто, село тощо).

У 2000-х рр. фінські ЗНЗ визнані у світі кращими. Досвід вивчають чиновники, експерти і вчителі з різних точок світу. Фіни стали бажаними гостями на міжнародних освітніх форумах. У дослідженні ОЕСР Фінляндія зайняла перше місце в Європі, серед країн в ОЕСР – третє, серед всіх держав, де проводилось тестування – сьоме. Їх випередила Китайська народна республіка (міста Шанхай, Гонконг та Макао). Верхівку цього рейтингу займають Тайвань та Сінгапур,

Південна Корея, Японія, Фінляндія, Естонія та Ліхтенштейн. На жаль, Україна зараз перебуває далеко позаду.

Заробітна плата вчителів у Фінляндії складає 37 тис. дол. США за рік.

За результатами PISA міністр освіти та культури Кріста Кіуру анонсувала реформу фінської системи освіти: «...ми – фіни. Нам не потрібні навчальні заклади, як в Азії. Нам необхідно, щоб ми перемагали у рейтингах». Вона вбачає основну проблему в тому, що за останні роки діти втрачають зацікавленість до процесу здобуття знань, а особливу тривогу викликають хлопчики. Сучасна молодь переважно мріє про подорожі.

Керівництво Фінляндії бачить вдосконалення сьогodнішньої освітньої системи у новій програмі підготовки до навчання загалом, а саме: підготовка дітей дошкільного віку до повноцінного навчання (98 %). Дошкільні установи передано у підпорядкування Міністерству освіти і культури. Розроблено Програму загальної освіти і на її основі освітні заклади повинні розробити нові навчальні плани.

Інтернет-джерела

1. Організація економічного співробітництва і розвитку (2013).
2. Фінська національна комісія з освіти (2014).

